

ישראל לפני הרבה שנים. כולל הוא בו גם רשמי מסע ברוסיה ובפולין שערך לפני עשר שנים. יבלונקה היה איש פועלי-ציון שמאל ובשעתו עמד להיות מגורש מן הארץ על-ידי שלטונות המנדט בעוון השקפותיו הקומוניסטיות כביכול. דעותיו השמאלניות לא השתנו, והמחבר גאה בכך.

פחות מכך רשאי הוא להתגאות בספרו, המלא יומרות ספרותיות. אילו הסתפק יב-לונקה בכתיבה ממואריסטית על רקע מציי-אזתה של הארץ בשנות ה-30 אולי היה מגיע להישג ספרותי כלשהו. אך מכיון שכל כתיבתו היתה, כנראה, לשם יצירה, לא עלה חפצו בידו. ערפל כבר עוטה את התיאורים העובדתיים, וכדי להסבירם מרבה המחבר בהשתפכות-הנפש.

באחד המקומות המתארים את המסע בארצות מסך-הברזל מעיד המחבר על עצמו ועל חבריו אנשי הקיבוץ, "שהוא בית-הספר לחיים", שיש להם ראייה בלתי-מסולפת. ראייה זו "היא תוצאת חיינו הקולקטיביים הרעיוניים, המוארים תמיד בזרקור חזק של ניתוח ושיפוט. עשרות שנים הושחזו חושינו ומבחינים אנו יותר מאחרים... אנו נוסעים לברית-המועצות ולפולין. יצאנו לדרך, כי לא בנקל מוותר אדם על השקפות פוליטיות ודרכי-חיים אותן סיגל ואימץ לו מימי נעוריו עד היום הזה. אמנם יש וברבות ה-ימים מקלפים אנו מספר קליפות מהבצל החלק והיפה, שתפח מעט, ומזילים דמעה בעת הקילוף". אלתר יבלונקה רק מכריז על קילוף הקליפות, ואולי גם מזיל הוא דמעה, אך לכדי קילוף קליפות אינו מגיע. בתומתו הוא מחזיק בחינת "צדיק באמונתו יחיה".

י.פ.

הדי שזאה בוקעים מן השירים. מוטיב האפר יורד ועולה. "מי תוקע פרצוף אדום בצל כסות העגלה, אומר: יהודי, מה? יש עוד יהודים, מה?" השפה שמדברים בה בחלום ואין בה מלים. יש רק מובנים. האח הקטן עדיין אינו בוכה, אבל בכה יבכה. כשיגדל יבכה יותר... וכשכל אוהבי הלב מפנים לך עורף, אתה מוריד חיוך של ביטול, אך מסתובב, בעיקולו של רחוב, לראות אם העוקבים אחריך איבדו את עק-בותיך. כך החיוך סר מן הפה, וכך חוזרים הדי השמדה וחורבן מחוויותיו של המשורר אל לב הקורא. "אגרופים עצבניים" קרוי המדור הפותח בסתיו '39, שבישר לעולם את המלחמה ואת ההרג, ומסתיים ב"האנס פרידריך הבן" המוקדש ל"צלפי באוואריה" 1972.

בשירי "שדה סקולה" עולים נופים ישר-אליים מן העבר ומן ההווה. עם זאת, אין מנוס מן העבר; העצב גובר, והשמחה היחידה היא התקוה. בחורף מתנק המפור פחדים בחדר, בקיץ נתלה השקט כמו לשון כלב יגע, והירח הנבלע בים שוקט על גרגרי החול בשערו של מת, ובירושלים מהלכת אשה ערביה שפולה בשחור—"אשה בשחור כמו שתי עיניים". ברמת-הגולן בא המגע עם האדמה הסקולה, שהטרקטור מנסה להכשירה לפלחה.

בהן שלי

אלתר יבלונקה, חבר קיבוץ עין-השופט, מעלה בספרו חוויות מימיו הראשונים בארץ

* אלתר יבלונקה; בהן שלי; הוצאת "אור" בסיוע קרן נשיא המדינה וקיבוץ עין-השופט, 1973; 186 עמ'.